

Liszt Franciszek (1811-1886)

Węgierski kompozytor, pianista i dyrygent wielkiej sławy, przyjaciel [Fryderyka Chopina](#), olśniewał i zdumiewał publiczność niewiarygodną biegłością swych palców

Liszt [czytaj: „List’] wystąpił po raz pierwszy publicznie zaledwie po dwóch latach nauki gry na [fortepianie](#), w wieku dziewięciu lat, na dworze księcia Mikłósa Esterházy, u którego pracował jego ojciec. Słuchacze tego niezwykłego występu sfinansowali dalszą naukę genialnego chłopca. Rok później koncertował już w wielu miastach Europy, a jako nastolatek grał dla króla Anglii Jerzego IV. W tym pierwszym okresie życia komponował lub improwizował głównie wirtuozowską muzykę fortepianową, pisaną z myślą o swych recitalach (*Lata pielgrzymstwa*, *Études d'exécution transcendante*).

Jego sposób myślenia o muzyce ukształtował się pod wpływem fascynacji romantyczną literaturą, jaką dzielił ze swą pierwszą wielką miłością, księżną Marią d'Agoult [czyt. Agù], która była pisarką. Jego kompozycje powstawały często jako rodzaj ilustracji losów książkowych bohaterów lub innych tematów zaczerpniętych z literatury. Tak powstały [poematy symfoniczne](#) osnute na kanwie literackiej, nowy gatunek muzyczny, który dał początek silnemu nurtowi neoromantycznej muzyki programowej.

W drugim okresie życia, gdy wraz z drugą kobietą swego serca, księżną Karoliną Sayn-Wittgenstein osiadł na dłużej w Weimarze, zrezygnował częściowo z kariery pianistycznej, by poświęcić się twórczości kompozytorskiej. Skomponował wtedy większość swych utworów: m.in. 13 [poematów symfonicznych](#), dwie [symfonie](#) (*Faustowska* i *Dantejska*), dwa [koncerty](#) fortepianowe, słynną [Sonatę h-moll](#), *Missa solemnis*. Nie spełniło się jednak, mimo usilnych wieloletnich starań, jego marzenie o poślubieniu ukochanej. Ponieważ nie uzyskała ona zgody papieża na rozwód z mężem, Liszt wstąpił do klasztoru franciszkańskiego w Rzymie. Nowy rozdział jego twórczości obfituje w utwory o tematyce religijnej (m.in. cztery [msze](#), [oratoria](#) *Legenda św. Elżbiety* i *Chrystus*). Nadal jednak prowadził wykonania swoich utworów w całej Europie. W czasie powrotu z Londynu nabawił się przeziębienia, które nie powstrzymało go przed kontynuowaniem podróży do Bayreuth na ślub wnuczki; zmarł tam na zapalenie płuc w wieku 75 lat.

Franciszek Liszt, Walc Mephisto

Jednym z bardziej niezwykłych utworów Liszta jest jego *Walc Mephisto* nr 1 (pierwszy z serii czterech [walców](#)), będący

przykładem muzyki programowej, o temacie literackim zaczerpniętym z fragmentu poematu *Faust* austriackiego poety Nikolausa Lenaua (1802–50). Opatrzony podtytułem *Der Tanz in der Dorfschenke* (*Taniec w wiejskiej karczmie*) został napisany pierwotnie na orkiestrę, ale najbardziej znany jest obecnie w wirtuozowskiej wersji fortepianowej.

Program, umieszczony przez Liszta w [nutach](#) mówi o weselu odbywającym się w wiejskiej oberży, z muzyką i tańcami. Przechodzący obok Mefistofeles skłania towarzyszącego mu Fausta, by wszedł do środka. Mefistofeles zabiera [skrzypce](#) od skrzypka i wydobywa z nich niezmiernie urzekające, oszłamiające dźwięki. Faust wiruje w dzikim tańcu z jedną z pięknych dziewcząt, tańcząc walca opuszczając oberżę, a dźwięki skrzypiec stają się stopniowo coraz cichsze, słowik śpiewa pieśń miłosną.

dr Sylwia Zabieglińska

Ciekawostki

Liszt przyjaźnił się z [Fryderykiem Chopinem](#), [Hectorem Berliozem](#) i [Ryszardem Wagnerem](#). Jego ulubionym uczniem w dziedzinie kompozycji był, jak sam go określał, *diabelnie utalentowany* Juliusz Zarębski (1854-1885), który niestety zmarł na gruźlicę w wieku zaledwie 31 lat.

Liszt wielokrotnie koncertował na terenie Polski, czterokrotnie w Warszawie, w Poznaniu, na Śląsku oraz w Krakowie. Był wielkim sympatykiem muzyki polskiej — nie tylko swego przyjaciela, [Fryderyka Chopina](#), ale także [Henryka Wieniawskiego](#) czy Zygmunta Noskowskiego.

Z księżną Marią d'Agoult miał troje dzieci, z których jedynie drugie, córka Cosima, dożyła wieku dorosłego. Cosima była żoną znanego pianisty i dyrygenta Hansa von Bülowa, którego opuściła, by poślubić [Ryszarda Wagnera](#).

W domu urodzin Liszta w Raiding (węg. Doborján) od 1951 roku działa muzeum, gdzie obok wielu pamiątek znajduje się jego fortepian marki Erard. Ostatnio tuż obok zabytkowego domu, powstało Centrum Liszta, nowoczesna sala koncertowa, w której corocznie odbywa się Festiwal Liszta.

W Polsce od 1989 roku działa Towarzystwo im. Ferencza Liszta, założone we Wrocławiu.